

Колісніченко Наталя Миколаївна

*в.о. завідувача кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

**КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ ОРІДУ НАДУ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ Д
ЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ**

Невід'ємним атрибутом освіченості сучасного висококваліфікованого управлінця є, безперечно, володіння однією або кількома іноземними мовами на достатньо високому рівні.

Кафедра української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України забезпечує потреби державного сектору у фахівцях-магістрах державного управління та майбутніх менеджерах організацій, які достатньою мірою володіють українською мовою та сучасними іноземними мовами, найбільш поширеними в країнах-членах ЄС. Це завдання актуалізується у контексті входження

України до європейської спільноти. Професорсько-викладацький склад кафедри, з огляду на євроінтеграційний курс України та державні завдання, активно залучається до процесу мінімізації відокремленості українських державних службовців від ЄС мовним бар'єром. Адже володіння робочою або офіційною мовами спільноти надає на практиці широкі можливості отримати міжнародний досвід державного управління, взяти участь у міжнародних конференціях, пройти стажування, працювати в міжнародних проектах. В умовах широких міжнародних зв'язків з іншими країнами важливо спілкуватися з іноземними спеціалістами, розвивати професійно-ділові й особисті контакти із зарубіжними партнерами, колегами, читати різні видання мовою оригіналу.

Одним із результатів мовної політики Євросоюзу є те, що *lingua franca* (мовою спілкування) всередині ЄС стає англійська мова. «Україна сьогодні у глобальному рейтингу залишається серед країн із найнижчим рівнем володіння англійською. І це – бар'єр для українців для переорієнтації на західні цінності та стандарти. Це обмежує нам доступ до наукових досліджень, які на 80 % публікуються англійською мовою. 55 % веб-сторінок також написані англійською», – заявив Президент України П. Порошенко. За його словами, 2016 рік буде оголошений в Україні роком англійської мови. Особливого значення з огляду на це набуває організація професійно-орієнтованого навчання державних службовців та майбутніх менеджерів англійської мови таким чином, щоб за визначений термін вони досягали певного рівня іншомовної компетентності, який би давав змогу здійснювати ефективну комунікацію в професійній діяльності.

Важливо те, що студенти і слухачі ОРІДУ вивчають іноземну мову не тільки задля загальної комунікації, а з огляду на доцільність оволодіння іноземною мовою за фахом «Державне управління», «Управління проектами» та «Менеджмент організацій», набуття мовних компетенцій. Уперше орієнтовану на компетенції освіту (освіту, яка базується на компетенціях) було запропоновано М. Хомським, відомим зарубіжним вченим, який у своїй концепції вивчення мов надає такі поняття: «граматична компетентність», «мовна здатність» (*linguistic competente*), «мовне застосування», «мовна активність» (*linguistic performance*) [8]. У структурі професійної компетентності менеджера та державного службовця важливим компонентом є комунікативна

**СПЕЦВИПУСК ДО 20-РІЧЧЯ ОРІДУ НАДУ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

компетентність – якісна характеристика особистості фахівця, яка охоплює сукупність науково-теоретичних знань, практичних умінь і навичок у сфері здійснення професійної комунікації, досвід реалізації професійної взаємодії, стійку мотивацію професійного спілкування. Складовою комунікативної компетентності менеджера і державного службовця є «іншомовна компетентність» («іншомовна комунікативна компетентність», «іншомовна професійна компетентність»). Загалом іншомовна компетентність – це комплекс знань, умінь, навичок, які дають можливість успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для самоосвіти й саморозвитку особистості. Розглянемо іншомовну компетентність у її комунікативному та професійному вимірах.

1. Загальноживаним стало таке визначення поняття: «іншомовна комунікативна компетентність» є інтегральною особистісно-професійною якістю людини з певним рівнем мовної освіти, яка реалізується у готовності на певній основі до успішної, продуктивної та ефективної діяльності з використанням комунікативних та інформативних можливостей іноземної мови, забезпечує можливість ефективної взаємодії з навколишнім середовищем за допомогою відповідних мовних компетенцій [3]. Іншомовна комунікативна компетентність є інтегральною характеристикою професійної діяльності фахівця, яка охоплює такі підструктури: діяльнісну (уміння, знання, навички та способи здійснення професійної діяльності); комунікативну (уміння, знання, навички та способи здійснення професійного спілкування). Іншомовна комунікативна компетенція – сформована здатність людини виступати в ролі суб'єкта спілкування в іншомовному середовищі. У структурі іншомовної комунікативної компетентності виокремлюються функціональний, рефлексивний та мотиваційний компоненти. С. Козак розглядає іншомовну комунікативну компетенцію як професійно важливу рису особистості фахівця і виокремлює чотири головні компоненти: лінгвістичний, соціокультурний, стратегічний, професійний [4, с. 86].

2. У сучасних дослідженнях термін «іншомовна професійна компетентність» розглядається як знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [2]. В. Аїтов вважає, що іншомовна професійна компетентність є сукупністю окремих компетенцій і дозволяє на основі автономного пошуку і використання інформації іноземною мовою в допустимих видах мовленнєвої діяльності здійснювати свою професійну діяльність, підвищуючи її ефективність і тим самим створюючи передумови для професійного і кар'єрного росту особистості [1, с. 15]. Іншомовна професійна компетентність, зазначає І. В. Секрет, – це інтегративне особистісно-професійне утворення, яке реалізується у психологічній та технічно-операційній готовності особистості до виконання успішної, продуктивної та ефективної професійної діяльності з використанням засобів іноземної мови або в умовах іншомовної культури та забезпечує можливість ефективної взаємодії з оточуючим середовищем. І далі, у загальному вигляді склад іншомовної професійної компетентності можна подати у сукупності таких компонентів, як компетенції лінгвістичного рівня, компетенції соціолінгвістичного рівня та компетенції прагматичного рівня [6]. В. Теніщева також розглядає іншомовну професійну компетентність майбутнього фахівця як складне інтегративне ціле, яке забезпечує компетентне професійне спілкування мовою спеціальності в умовах міжкультурної комунікації [7].

Щодо категорії державних службовців, узагальнюючи зазначене, наголосимо, що іншомовну професійну компетентність державного службовця можна визначити як комплексний особистісний ресурс державного службовця, що забезпечує можливість ефективної взаємодії у галузі державного управління, процесі використання іноземної мови як засобу рішення професійних задач. Іншомовна професійна компетентність державного службовця реалізується у його готовності до виконання успішної, продуктивної та ефективної професійної діяльності з використанням засобів іноземної мови.

Важливим завданням навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є формування спеціалізованої компетенції у сферах професійного та ситуативного спілкування, оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Досягненню цієї мети передувала історія формування та розвитку кафедри. Кафедра іноземних мов Одеського філіалу Української академії державного управління при Президентові України була утворена у 1996 році. У 1996 р. викладалися лише англійська та французька мови, а з 1998 р. додалися німецька та українська мови. У різні часи завідувачами кафедри були: 1996–1997 рр. – к.філол.н. Войцеховський П. М., 1997–1998 рр. – к.пед.н., доцент Галюк А. В. (в.о.), 1998–2001 рр. – д.філол.н., професор Таранець В. Г., 2001–2012 – к.філол.н., доцент Сазикіна Т. П., 2012–2015 рр. к.філол.н., доцент Черняєва І. А.; з 2015 р. – к.н.держ.укр., доцент Колісниченко Н. М.

Якісний склад кафедри постійно вдосконалювався. У 1996 р. на кафедрі працював один к.філол.н.; на сьогодні – один д.філол.н., професор (Таранець Валентин Григорович) та шість кандидатів наук (Сазикіна Тетяна Павлівна, к.філол.н., доцент; Стойкова Галина Георгіївна, к.філол.н., доцент;

Пуленко Ірина Анатоліївна, к.філол.н., доцент; Філіпова Тетяна Володимирівна, к.держ.упр., доцент; Кузьменко Юлія Олександрівна, к.пед.н., доцент; Колісниченко Наталя Миколаївна, к.держ.упр., доцент). Старшими викладачами працюють Васильєва Галина Василівна, Кемарська Тамара Георгіївна, Кубрак Олександра Олегівна, Маєв Андрій Петрович, Петров Ігор Леонідович, Романенко Тетяна Іванівна, Холод Марія Володимирівна, Чорненький Микола Іванович, Яцун Євгенія Матвіївна.

За всі роки існування кафедра намагалася створювати всі умови успішного навчання студентів та слухачів: на високому професійному рівні реагувала на замовлення органів публічної влади щодо вдосконалення рівня мовної підготовки службовців; спонукала державних службовців до індивідуально-професійного розвитку і самовдосконалення після закінчення ОРІДУ; створювала відповідне розвивальне середовище в ситуаціях професійно-орієнтованого навчання мови; сформувала якісну науково-методологічну базу розвитку іншомовної компетентності; налагодила організацію навчального процесу, що передбачає введення активних форм занять.

У найбільш загальному вигляді навчальна мета кафедри щодо викладання іноземної мови досягається шляхом створення відповідних умов для того, щоб при засвоєнні всіх компонентів змісту навчання у студентів і слухачів сформувались уміння іншомовного спілкування. Це передбачає реалізацію у спілкуванні не тільки інформаційно-комунікативної функції (передача–прийом інформації), але й регулятивно-комунікативної (досягнення комунікативного ефекту шляхом впливу на партнера, його переконання, поведінку), а також афективно-комунікативної функції (виявлення і управління емоційним станом партнера по спілкуванню). Задля цього підручники і навчально-методичні матеріали, підготовлені викладачами кафедри, мають передусім чітко виражену професійну спрямованість, що викликає більший інтерес і відповідну мотивацію до вивчення іноземної мови. Так, професорсько-викладацький склад кафедри за всі роки існування пишається своїми науковими досягненнями. Проф. д.філол.н. Таранець В. Г. має понад 100 наукових та науково-методичних праць, зокрема, було видано 5 монографій. Деякі з них перевидавалися та доповнювалися декілька разів. За монографію «Трипільський субстрат: походження давньо-європейських мов» (2009 р.) проф. Таранець В. Г. отримав перше місце в номінації «Мовне багатоголосся» Загальноукраїнського конкурсу «Українська мова – мова єднання». Доцент, к.філол.н. Сазикіна Т. П. має понад 100 наукових та науково-методичних праць. К.філол.н. Черняєва І. А. має понад 40 наукових та науково-методичних праць. Доцент, к.філол.н. Пуленко І. А. опублікувала понад 50 наукових та науково-методичних праць. У 1989 році стажувалася у Мовному центрі Г. О. Китайгородської з питань методики викладання іноземних мов (Московський Державний університет ім. М. Ломоносова). У 1994 році стажувалась у м. Віші, Франція. Старший викладач кафедри Васильєва Г. В. підготувала та опублікувала понад 15 праць (5 методичних вказівок та більше десяти тез доповідей). Сферою наукових інтересів доцента Ю. О. Кузьменко є лексика в сфері державного управління, методика викладання іноземних мов, використання аналітичної діяльності в сфері державного управління. Доцент кафедри, канд. філол. наук Стойкова Г. Г. має понад 30 наукових та науково-методичних праць, серед яких посібник «Українська мова професійного спрямування» для слухачів спеціальностей «Державне управління» та «Публічне адміністрування». Багато праць присвячено функціонуванню української мови в державному управлінні.

Досягнення кафедри полягає у тому, що викладання орієнтується на чітко виражену тенденцію до професійного вивчення іноземної мови, яке здійснюється з огляду на розвиток професійної мовної компетентності управлінців. Відтак, у вивченні іноземної мови формується професійна компетентність, до структури якої органічно інтегрується іншомовна компонента. І досягається ця мета не лише під час занять за розкладом, але і в поза-аудиторний час. Так, з 2012 р. для інтенсифікації навчального процесу із вивчення іноземних мов почав роботу «Мовний клуб» кафедри української та іноземних мов. У форматі «Мовного клубу» постійно проводяться тематичні зустрічі, дискус-клуби, тренінги та розмовні практики із іноземними стажерами ОРІДУ НАДУ. Щорічно наприкінці навчального року викладачі кафедри проводять День поезії в інституті, коли слухачі, студенти та викладачі декламують свої найулюбленіші поетичні твори англійською, німецькою, французькою та українською мовами. З 2013 р. на базі кафедри почали роботу «Курси іноземних мов», які працюють за інтенсивною схемою навчання. Наприкінці навчання усі курсанти атестуються відповідно до Загальноєвропейських рамок оцінювання знань з іноземної мови. 23 квітня у Всесвітній день англійської мови викладачі кафедри проводять Олімпіаду з англійської мови для слухачів та студентів. Під час навчання в ОРІДУ НАДУ при Президентіві України слухачі та студенти, які демонструють гарні результати у вивченні іноземних мов, отримують можливість стажуватися за кордоном.

В умовах сучасної освітньої реальності підвищення кваліфікації викладачів-мовників має відповідати як мінімум двом критеріям: знання актуальних тенденцій у професійній мові певної галузі, знання і вміння відповідати запитам цільової аудиторії викладання. Викладачі кафедри постійно бе-

руть участь у Всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та семінарах з філології, методики викладання мов та державного управління. Також кафедра керує науково-дослідною роботою слухачів та студентів для участі у Всеукраїнській щорічній студентській науково-практичній конференції за міжнародною участю: «Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології», секція «New insights into management» з підготовкою та написанням тез, а також доповіддю виключно англійською мовою.

На сьогодні проблема визначення ефективного навчання державних службовців іноземної мови набуває своєї актуальності. Навчання державних службовців іноземній мові не обмежується оволодінням нею як засобом комунікації. Завдання кафедри – розвивати професійно спрямовану іншомовну компетентність державних службовців та менеджерів для успішного виконання ними подальшої професійної діяльності.

Література.

1. Аитов В. Ф. Проблемно-проектный подход в языковом образовании на неязыковых факультетах педагогических вузов. – СПб., 2006. – 126 с.
2. Єфімова О. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності курсантів під час оволодіння фахом у вищих військових навчальних закладах / О. М. Єфімова // Вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». Серія: Філологія. Педагогіка: 36. наук.праць. – Київ, 2013. – №1 – 144 с. – С. 95–105.
3. Изория Н. М. Формирования иноязычной компетентности будущих специалистов сферы туризма в вузах культуры и искусств : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Н. М. Изория. – М., 2008. – 24 с.
4. Козак С. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции будущих специалистов морского флота: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. – Одеса, 2001. – 224 с.
5. Про затвердження Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 227-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80>.
6. Секрет І. В. Іншомовна Професійна компетентність: проблема визначення [Електронний ресурс] / І. В. Секрет // Педагогічні інновації: Ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць. – 2010. – № 2. – Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpbdpu/ped/2010_2/sekret.pdf.
7. Тенищева В. Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции : автореф. дис. на соискание уч. степени д. пед. наук : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / В. Ф. Тенищева. – М., 2008. – 44 с.
8. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса. – Перевод с английского под редакцией и с предисловием В. А. Звегинцева. – М.: МГУ, 1972. – № 6. – С. 122–124.